

криміналістичних рекомендацій спрямованих на їх ефективне досудове розслідування.

Список використаних джерел

1. Деякі питання здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2022 № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2022-%D0%BF#Text>.

2. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text>.

3. Балонь А.Б. Методика розслідування злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень: дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2015. с. 104-109

4. Бруско К.М. Розслідування корупційних кримінальних правопорушень, які вчиняються в сфері житлового будівництва: дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. – Донецький юридичний інститут МВС України. – Маріуполь, 2021. с. 59, 71, 102.

5. Дорошенко Ю.К. Криміналістична характеристика та особливості розслідування корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : дис. доктора філософії : спец. 081 – Право. Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2022. с. 43-45, 85

Семірозум Ігор Михайлович,

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Бондарчук Анна Сергіївна,

старший викладач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

КРИМІНАЛІСТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Криміналістика – це наука про закономірності механізму кримінального правопорушення, виникнення інформації про кримінальне правопорушення та його учасників, закономірності збирання, дослідження, оцінки та використання доказів, та заснованих на пізнанні цих закономірностей спеціальних засобах і методах

досудового розслідування, судового розгляду і попередження кримінальних правопорушень. Головним завданням цієї науки називають криміналістичне забезпечення боротьби з кримінальними правопорушеннями відповідними потребам практики засобами, прийомами і методами отримання доказової інформації. Крім того, до загальних завдань відносяться – захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (ст. 2 КПК України) [3].

З появою воєнного стану та повномасштабного вторгнення РФ на територію України виникли нові проблеми криміналістики, які потребують нових дій та рішень. Також виникли нові кримінальні правопорушення, які у свою чергу потребують певних методів, способі та прийомів їх виявлення, вилучення та подальшого дослідження слідів даних правопорушень.

Слідчі органи та оперативні підрозділи стикаються з серйозними труднощами при їх виявленні, розкритті та розслідуванні, особливо у сучасних умовах воєнних дій. Головним чином вони пов'язані із специфікою способів вчинення нових кримінальних правопорушень, наявних слідів та їх наслідків, особливістю характеристики особи злочинця та недостатністю застосування науково-технічних, тактичних засобів та можливостей використання спеціальних знань щодо їх ефективного виявлення та розслідування. Крім цього, ускладнено вбачається також процедура проведення досудового розслідування та судового розгляду, процесу збирання доказів в умовах воєнного стану [5, с.42].

Безпосередньо для цього потрібно розробляти нові технічні засоби, методи для збирання, дослідження і використання доказової інформації з метою розслідування даних кримінальних правопорушень та правопорушень в умовах воєнного стану, чим і займається криміналістична техніка [4, с.7]. Так як найвищою соціальною цінністю в Україні є життя і здоров'я людини, криміналістична техніка ввела у себе принцип «безпеки» [1]. Тобто даний принцип передбачає використання науково-технічних засобів, які не мають створювати загрози життю або здоров'ю учасникам кримінального процесу, що у свою чергу ставить під загрозу виконання даного принципу, коли йде мова про виявлення та вилучення слідів, які утворилися внаслідок ракетного обстрілу країни агресора.

У даній ситуації слідчі, спеціалісти, інспектори криміналісти та інші учасники кримінального процесу під час огляду місця події працюють досить з небезпечними предметами та залишками

(мікрооб'єктами) цих предметів (нездетоновані ракети, БПЛА, міни, порохові речовини), які можуть нести небезпеку життю і здоров'ю цих учасників. Також не виключається небезпека коли потрібно вилучати дані предмети (об'єкти) з місця, де може статися обвал, зсув чи інша подія у результаті ушкодження тої чи іншої інфраструктури внаслідок вибухової дії ракети, міни чи БПЛА.

Отже, для недопущення таких випадків потрібно, використовуючи новітні технології, розробляти засоби і методи виявлення і вилучення слідів, які б забезпечили виконання даного принципу або ж взагалі замінили людину безпосередньо під час виявлення та вилучення даних слідів щоб запобігти летальним випадкам.

Також існує поняття техніко-криміналістичних методів. Техніко-криміналістичні методи – сукупність засобів, способів та прийомів, за допомогою яких відбувається розширення пізнавальних можливостей дослідження речових джерел під час роботи з доказовою інформацією та широко використовуються в практичній діяльності спеціаліста, слідчого, оперативного працівника та експерта. Основу техніко-криміналістичних методів складають технічні засоби (знаряддя праці) та об'єктивні закономірності науки і техніки, на підставі яких сконструйовані різні прилади й пристрої для здійснення різних видів практичної діяльності спеціаліста, слідчого, оперативного працівника, судового експерта [3]. Виділяють два основних техніко-криміналістичних методи, а саме: методи польової та лабораторної криміналістики. Здійснивши певне дослідження, виявляється що метод польової криміналістики буде неефективним для роботи з кримінальними правопорушеннями в умовах воєнного стану.

Тому пропонується започаткувати новий техніко-криміналістичний метод «воєнної криміналістики» або ж «військово-польової криміналістики», яка буде займатися розробленням і удосконаленням методів роботи із слідами в умовах воєнного стану. Це дасть своєрідний поштовх у розвитку криміналістики, а також дасть можливість закордонним партнерам спостерігати та вивчати особливості здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану. Також варто зазначити що дана криміналістика не тільки буде займатися розробкою методів, а й розробкою технічних засобів, прийомів і способів її застосування, з метою реалізації даних методів та забезпечення певних особливостей, які виникають під час пошуку, виявлення, фіксації, вилучення та попереднього дослідження в умовах воєнного стану (як безпосереднє запровадження нової галузі криміналістики).

Варто зазначити, що в історії були спроби започаткування вищевказаної криміналістики, проте в умовах сьогодення ми спостерігаємо про різкий розвиток технологій, із цим розвитком пов'язаний хід ведення війни, який є найбільш сучасний і новітній. Тому, щоб протистояти і попереджувати злочинам під впливом таких

війн, потрібні також інноваційні зміни в криміналістиці, які б забезпечили виконання завдань криміналістики.

Перспективними напрямками дослідження тактико-криміналістичного забезпечення має стати розроблення криміналістичних рекомендацій в умовах війни. Вони можуть бути пов'язані із специфікою тактики проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану, бойових дій та ін. Така ситуація зумовлює необхідність розроблення нових тактичних прийомів, перегляд можливостей тактичних комбінацій та тактичних операцій, алгоритмів слідчих (розшукових) та ін. Важливими напрямками таких досліджень у криміналістичній тактиці виступають проблеми розроблення тактики проведення дій, у яких учасниками (підозрювані, свідки, потерпілі та ін.) виступали особи з окупованих територій або із районів активних бойових дій, а також військовополонені тощо [5, с.45].

Отже, підсумовуючи можна зазначити, щоб забезпечити виконання завдань криміналістики, роботу під час огляду місця події і безпосередньо саме досудове розслідування під час воєнного стану, що здійснюється на території де ведуться бойові дії і поза ними, але в межах дії воєнного стану, потрібно розробляти нові методи, способи, прийоми та технічні засоби криміналістики або ж вдосконалювати вже існуючі. Також пропонується запровадити новий метод дослідження (в кращому випадку галузь криміналістичної техніки) – воєнну криміналістику.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. «Криміналістика» Мультимедійний навчальний підручник. Національна академія внутрішніх справ, кафедра криміналістики та судової медицини. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/criminalistics/info/lec1.html>.
4. Криміналістика: Підручник / Кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / За ред. проф. В. Ю. Шепітька. — 4-е вид., перероб. і доп. — Х.: Право, 2008. — 464 с. URL: <https://law.spu.edu.ua/files/documents/books/library/17/shepitko.pdf>.
5. Шевчук В. М., Перезавантаження криміналістики в умовах війни: проблеми, завдання, перспективи URL: <https://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/SAIT/PDO-2022.pdf#page=40>.